

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2026
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

- α. Σ
- β. Λ
- γ. Σ
- δ. Σ
- ε. Λ

A2.

- α. ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ
- β. καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής
- γ. ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σφύζεσθαι κτίζοντες πόλεις
- δ. Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί
- ε. ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς

B1. Αἰδώς: εἶναι ὁ σεβασμὸς, τὸ αἰσθημα ντροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου γιὰ κάθε πράξη ποὺ προσκρούει στὸν καθιερωμένον ἠθικὸν κώδικα τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ δράση τῆς εἶναι ἀνασταλτικὴ καὶ ἀποτρεπτικὴ καὶ συμπίπτει μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἠθικῆς συνείδησης. Τὸ συναίσθημα αὐτὸ λειτουργεῖ καὶ ὡς κίνητρο γιὰ τὴν ἐκτέλεσιν χρέους καὶ τοῦ καθήκοντος ποὺ ἐπιβάλλει ἡ κοινωνία στὰ μέλη τῆς, ἀφοῦ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀποφεύγεται ἡ ἀγανάκτησις καὶ ἡ ἀποδοκιμασία τῶν ἄλλων.

Δίκη: εἶναι τὸ συναίσθημα τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἐνύπαρκτος στὸν ἄνθρωπον ἀντίληψις γιὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον, ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν καὶ ἀγραφῶν κανόνων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων, καθὼς καὶ οἱ ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων, ὅταν κατηγοριοποιούνται βάνανυσα ἀπὸ κάποιον. Ἡ δίκη ἐκδηλώνεται μετὰ τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν τήρησιν κανόνων δικαίου, τὴν κατοχύρωσιν τοῦ δικαίου, τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ νόμιμου. Ἐτσι περιστέλλεται ὁ ἀτομικισμὸς καὶ ὁ ἐγωισμὸς καὶ ἐξασφαλίζεται ἡ ἀρμονικὴ κοινωνικὴ συμβίωσις. Κάθε πολιτισμικὰ προηγμένη κοινωνία θεμελιώνεται στὶς ἀξίες τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς δίκης. Οἱ ἀξίες αὐτὲς εἶναι καθολικαὶ καὶ συνιστοῦν παράγωγα τῆς ἐξέλιξης τόσο τῆς ἠθικῆς συνείδησης, ὅσο καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ τὴν ἐκφράζει καὶ τὴν κατευθύνει.

«ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί» Μετὰ τὴν φράσιν αὐτὴν διατυπώνεται εὐστοχα ἡ κοινωνιοπλαστικὴ ἀποστολή τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς δίκης. Χάρη στὴν αἰδῶν καὶ στὴν δίκην ἐξασφαλίζεται ἡ ἀρμονικὴ συμβίωσις μέσα στὴν πόλιν, ἡ συνοχὴ τοῦ συνόλου, ἡ ἰσορροπία καὶ ἡ εὐταξία. Μετὰ αὐτὰς ἀναπτύσσονται μετὰ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις φιλίας, συνεργασίας, ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ. Εἰδικότερα, ἡ αἰδῶς ὁδηγεῖ σὲ ὅ,τι ὀνομάζεται «πόλεων κόσμοι», δηλαδὴ ἐμπνέει τοὺς πολίτας κόσμια συμπεριφορά καὶ συντελεῖ στὴν κατάκτησιν τῆς αὐτονομίας τοῦς, ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ἀρμονίαν τῆς κοινωνίας. Ἡ δίκη παραπέμπει στὸ «πόλεων δεσμοί», δηλαδὴ σὲ ὑπαγορεύσεις μετὰ τῶν ὁποίων οἱ πολίτες ὑποβάλλονται σὲ δεσμεύσεις μετὰ τὴν συμπεριφορά τοῦς, ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται ἡ συνοχὴ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας.

Η συμπληρωματική λειτουργία των δύο «δώρων» συνεπάγεται φιλίαν, που σημαίνει ηθική ενότητα της πολιτείας, σύμπνοια και ομόνοια των πολιτών, ώστε να συμβιώνουν αρμονικά. Η «αιδώς» και η «δίκη» είναι οι δύο δυνάμεις που βάζουν σε τάξη τις ανθρώπινες κοινωνίες και αποτελούν το συνεκτικό τους ιστό. Σφρηλατούν την ενότητα και την ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων, ώστε να μη συγκρούονται με αποτέλεσμα να προλαμβάνεται ή και να καταστέλλεται η αδικία. Ενισχύοντας την ηθική του ατόμου, το απαλλάσσουν από ταπεινά ένστικτα και πάθη, το απομακρύνουν από την ιδιοτέλεια, την αισχροκέρδεια, τον ωφελμισμό και αναπτύσσουν την εντιμότητα και την κοινωνικότητα. Σε συλλογικό επίπεδο κατοχυρώνουν την ισονομία, αποσοβούν τάσεις διχόνοιας και αντιπαλότητας, περιορίζοντας τις διαθέσεις αυτών που θέλουν να αδικήσουν και οριοθετούν τη δράση των ατόμων σε συγκεκριμένα και αποδεκτά πλαίσια.

B2. Ο Πρωταγόρας τελειώνει τον μύθο με τον Δία να επιβάλλει αυστηρά **την ανάγκη της καθολικότητας της πολιτικής αρετής** και μάλιστα με την ποινή του θανάτου δηλώνοντας έτσι την πολύ μεγάλη σημασία που δίνει στις αξίες της αιδούς και της δίκης για τη συγκρότηση και τη διατήρηση της πολιτείας. Η σημασία και η αυστηρότητα του νόμου του Δία τονίζεται από την επιβολή της θανατικής ποινής («κτείνειν ως νόσον πόλεως») σε όποιον δε συμμορφώνεται στις εντολές του. Η παρομοίωση όποιου δε συμμετέχει στην πολιτική αρετή με αρρώστια της πόλης, υποδηλώνει ότι αποτελεί κίνδυνο γι' αυτή και πρέπει να θανατωθεί για να διαφυλαχθεί η τάξη και η ισορροπία του συνόλου. Ο Δίας ζητάει το απόλυτο και το απαιτεί με αμείλικτη σκληρότητα. Επιπλέον, η επιβολή της ποινής του θανάτου από τον Δία, και συνεπώς η αδυναμία του να εξασφαλίσει την καθολικότητα τους, δείχνει ότι οι αξίες της αιδούς και της δίκης, δεν είναι έμφυτες, γιατί δεν αποτελούσαν γνώρισμα της αρχικής ανθρώπινης φύσης και ότι ο σκληρός νόμος που τις επιβάλλει είναι «έργο του χρόνου, της πικρής πείρας και της ανάγκης». Με αυτό τον τρόπο οι πολίτες διαμορφώνουν κοινωνικοπολιτική συνείδηση και αναδεικνύονται υπεύθυνοι για τη χρηστή διοίκηση, αφού αυτή εξαρτάται από το δικαίωμά τους να έχουν βαρύνουσα άποψη για τη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων.

B3.

- α. Σ
- β. Λ
- γ. Σ
- δ. Σ
- ε. Λ

B4. α. γένει, βωμούς, δοίη, διεφθείροντο, τρόπον, ιατρικήν

B4. β. Πολύς κόσμος συνέρρει για να παρακολουθήσει τη μονομαχία.

Κάποιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι τα πάντα στη ζωή είναι προκαθορισμένα από τη μοίρα.

B5. Ο Πρωταγόρας στο επιμύθιο, αναφέρεται στην πρακτική των Αθηναίων στο δημόσιο βίο, προκειμένου να στηρίξει και με εμπειρική μεθοδολογία τα συμπεράσματα που προέκυψαν από το μύθο αναφορικά με την καθολικότητα, την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα διδασκαλίας της πολιτικής αρετής. Παρουσιάζει τους Αθηναίους όταν κάνουν συζήτηση στην εκκλησία του δήμου για θέματα εξειδικευμένα, όπως οικοδομική, να δέχονται τη συμβουλή μόνο των ειδικών, ενώ όταν η συζήτηση αφορά πολιτικά θέματα, να δέχονται ανεπιφύλακτα την άποψη όλων των πολιτών, επειδή κατά τη γνώμη του, ταιριάζει σε όλους τους πολίτες να έχουν συμμετοχή στην πολιτική ζωή και να εκφράζουν τη θέση τους. Τονίζει την αναγκαιότητα συμμετοχής όλων («ώς προσήκον»), εφόσον η πολιτική αρετή υπάρχει σε όλους ως προδιάθεση και μετατρέπεται σε ενέργεια έμμεσα με δεδομένο τη συμμετοχή όλων στην πολιτική ζωή της δημοκρατικής Αθήνας. Παράλληλα, και το επιχείρημα του Σωκράτη στηρίζεται στην αντιπαράθεση της πολιτικής τέχνης

προς τις άλλες τέχνες ως προς τον τρόπο που τις αντιμετωπίζουν οι σοφοί Αθηναίοι στις δημόσιες συζητήσεις τους. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση των τεχνών που διδάσκονται, όπως είναι η αρχιτεκτονική ή η ναυπηγική, οι Αθηναίοι στις δημόσιες συζητήσεις τους δέχονται τη συμβουλή μόνο των ειδικών. Στη περίπτωση όμως, αποφάσεων για τη διοίκηση της πόλης, επιτρέπουν στον καθένα (οικοδόμος, σιδεράς, έμπορος, ναυτικός, πλούσιος, φτωχός, ευγενής ή μη ευγενής) να εκφράσει τη γνώμη του.

Επομένως, κατά τον Σωκράτη, οι Αθηναίοι δε θεωρούν την πολιτική τέχνη εξειδικευμένη γνώση που αποκτάται με διδασκαλία, όπως οι άλλες τέχνες, αλλά ως μια ικανότητα που υπάρχει σε όλους χωρίς διδασκαλία. Είναι φανερό, ότι και ο Πρωταγόρας και ο Σωκράτης περιγράφουν με τον ίδιο τρόπο την Αθηναϊκή ζωή, όμως αιτιολογούν διαφορετικά τη στάση των Αθηναίων. Ο πρώτος την αποδίδει στην αναγκαιότητα της πολιτικής αρετής και ο δεύτερος ειρωνευόμενος ότι η πολιτική αρετή δεν διδάσκεται, την αποδίδει στη φύση του καθενός. Ίσως ο Πρωταγόρας να μιλάει για ικανούς πολίτες, για πολίτες που μπορούν να διεκπεραιώσουν ιδιωτικά και δημόσια ζητήματα, ενώ ο Σωκράτης για αγαθούς πολίτες, θέση βέβαια που δεν αποδέχεται, εφόσον θεωρούσε ότι η αρετή είναι αποτέλεσμα γνώσης και όχι απλής εμπειρίας.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. (Οι αρχηγοί των Θηβαίων λογάριάζαν)¹ και ότι αν σταματούσε ο ανεφοδιασμός της πόλης, υπήρχε κίνδυνος να στραφεί ο λαός εναντίον τους. Επειδή πράγματι και πολλοί απ' αυτούς είχαν προηγουμένως εξοριστεί σκεφτόταν ότι ήταν προτιμότερο να σκοτωθούν πολεμώντας παρά να γυρίσουν πίσω στην εξορία. (...). Και όταν σπλιζόταν κάθε παράταξη από τις δύο και ήταν πιο φανερό ότι θα γίνει μάχη, πρώτα απ' όλα αφού είχαν ξεκινήσει να φεύγουν από το βοιωτικό στρατόπεδο προμηθευτές/έμποροι και μερικοί βοηθητικοί/αχθοφόροι και όσοι δεν ήθελαν να πολεμήσουν, ενώ (τους) περικύκλωναν οι μισθοφόροι που ακολουθούσαν τον Ιέρωνα και πελταστές των Φωκίων και από τους ιππείς οι Ηρακλεώτες και οι Φλειάσιοι επιτιθέμενοι (/με την επίθεσή τους) σε αυτούς που αναχωρούσαν τους ανάγκασαν να κάνουν μεταβολή και τους καταδίωξαν (/κυνήγησαν) ως το στρατόπεδο των Βοιωτών· έτσι (συνεπώς) έκαναν το βοιωτικό στράτευμα πολύ πιο πολυάριθμο και πυκνό απ' ό,τι πριν.

Γ2. Στο παρόν μικροκείμενο ο ιστορικός παρουσιάζει τις αντίπαλες παρατάξεις των Λακεδαιμονίων και των Θηβαίων να προετοιμάζονται για τη μάχη. Καθώς το έδαφος ανάμεσα στις δύο στρατιές ήταν πεδινό, οι Λακεδαιμόνιοι τοποθέτησαν μπροστά από τη φάλαγγά τους το ιππικό τους, ενώ απέναντί τους παρατάχτηκαν οι Θηβαίοι.

- Από τη μία, το ιππικό των Θηβαίων ήταν «μεμελετηκός», εξασκημένο δηλαδή, χάρη στους πολέμους με τους Ορχομενίους και τους Θεσπιείς.
- Αντίθετα, το ιππικό των Λακεδαιμονίων βρισκόταν εκείνο το χρονικό διάστημα σε κακή κατάσταση («πονηρότατον»), καθώς οι πολύ πλούσιοι «έτρεφαν», κρατούσαν σε αδράνεια δηλαδή τα άλογα τους και μόνο όταν κηρυσσόταν επιστράτευση παρουσιαζόταν ο κάθε καβαλάρης σύμφωνα με τις διαταγές που είχε (/ο διορισμένος στο πόστο του –« ἦκεν ὁ συντεταγμένος»), έπαιρνε το άλογο και όσα όπλα του έδιναν και ξεκινούσε για εκστρατεία.
Εξάλλου, στο ιππικό υπηρετούσαν οι λιγότερο γεροδεμένοι και φιλότιμοι (φιλόδοξοι) στρατιώτες («οἱ τοῖς σώμασιν ἄδυνατώτατοι καὶ ἦκιστα φιλότιμοι»).

Γ3.α. ἑαυτῶν → Αυτοπαθητική Αντωνυμία (γ' προσώπου)
αὐτοῖς → Επαναληπτική Αντωνυμία
ἐκεῖνον → Δεικτική Αντωνυμία

ἀντίταξον/πρόταξον → ἀντιτετάχθαι/προτετάχθαι

Γ3.β. τρισί, τρίς
συνήψα
ἤσθημαι
λελόγισμαι

Γ4.α. ὅτι δὲ καὶ πεφευγότες εἶσαν / εἶεν πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν»

Επελέγη ο σύνδεσμος «ὅτι» για την εισαγωγή της δευτερεύουσας αιτιολογικής πρότασης, επειδή η μετοχή συνοδεύεται από το μόριο «ἄτε» -αντικειμενική αιτιολογία.

Γ4.γ. Η πρόταση που εισάγεται με το ὅστε είναι κύρια (κρίσεως), επειδή δεν υπάρχει άλλη κύρια στην περίοδο.

Η χρονική πρόταση εισάγεται με το «ἐπεὶ» γιατί δηλώνει το προτερόχρονο και εκφέρεται με οριστική (ιστορικού χρόνου), γιατί δηλώνει το πραγματικό (στο παρελθόν).

Η χρονική πρόταση εισάγεται με το πρὶν και εκφέρεται με απαρέμφατο γιατί δηλώνει το υστερόχρονο.

Επιμέλεια: Σαριδάκης Γιώργος, φιλόλογος